
UDC 378.14.032

DOI 10.35433/pedagogy.3(110).2022.200-214

ACMEOLOGICAL PRINCIPLES OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS

N. G. Sydorchuk*

The article deals with the problem of training future teachers based on the acmeological approach. According to the analysis of theoretical sources of recent decades, the relevance of the outlined issue is argued and the need to introduce its basic postulates into the educational process of institutions of higher pedagogical education is proven. The role of acmeological knowledge as a theory and practice of self-improvement of a person through activity, which grants them knowledge about life barriers and ways to overcome them based on reason, higher ethical feelings, and spirituality to achieve success in life, is defined. Modern theories of success (material existence, existential type of life success, etc.) are supplemented with an acmeological concept. In this context, the acme theory of "life success" considers a person as a dynamic system (a person in their development) striving for perfection.

The teacher's orientation towards success is defined as a prerequisite for upbringing a successful individual – a person of the future. It is proposed to create the acme potential of educational and professional training programs for future teachers by introducing the educational component "Fundamentals of acmeology" into the curricula. The scientific apparatus of the relevant educational component (goal, task, program results) is outlined. The promising lines of teaching the course are revealed based on the general characteristics of the following concepts: "acme" – top, "acmeology" – pedagogy of success, new quality of professional activity. The content of the basic theoretical provisions of the educational component is characterized, the topics of the lecture course tested during the educational process, the practically oriented context of the educational component, educational and organizational measures of its implementation in the conditions of training of future teachers – applicants of the second (educational and professional) level of higher education are presented.

The peculiarities of conducting practical/seminar classes are revealed using examples. An important aspect of the students' understanding of the concepts of "perfection", "integrated personality development", "self-improvement", "success" is determined by the use of a set of exercises, project tasks, discussion questions, etc. Examples of work on the implementation of practical tasks are considered. Based on the quantitative and qualitative analysis of the results of students' work in practical classes, it is predicted that they will achieve the planned program results, and the prospects for researching the acmeological principles of training future teachers by expanding the arsenal of practically oriented author systems are determined.

Key words: raining of future teachers, acmeology, acmeological approach, self-development, perfection professional success.

---

* Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor
(Zhytomyr Ivan Franko State University)
sydorchukng@ukr.net
ORCID: 0000-0003-2824-1562

АКМЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Н. Г. Сидорчук

У статті розглянуто проблему підготовки майбутніх учителів на засадах акмеологічного підходу. На основі аналізу теоретичних джерел останніх десятиліть аргументовано актуальність окресленої проблеми та доведено необхідність впровадження її базових постулатів у навчальний процес закладів вищої педагогічної освіти. Визначено роль акмеологічного знання як теорії та практики самовдосконалення людини шляхом твірної діяльності, що озброює її знаннями про життєві бар'єри та шляхи їх подолання на засадах розуму, вищих етичних почуттів, духовності задля досягнення життєвого успіху. Доповнено сучасні теорії успіху (матеріального буття, екзистенційного типу життєвого успіху та ін.) акмеологічним концептом. У зазначеному контексті акметеорія "життєвого успіху" розглядає людину як динамічну систему (людину у її розвитку), що прагне до досконалості. Спрямованість вчителя на успіх визначено як передумову виховання ним успішної людини – людини майбутнього. Запропоновано створити акмеопотенціал освітньо-професійних програм підготовки майбутніх учителів шляхом уведення до навчальних планів освітньої компоненти "Основи акмеології". Окреслено науковий апарат відповідної освітньої компоненти (мета, завдання, програмні результати). Перспективні лінії викладання курсу розкрито з опорою на загальну характеристику понять "акме" – вершина, "акмеологія" – педагогіка успіху, нова якість професійної діяльності. Схарактеризовано зміст базових теоретичних положень освітньої компоненти, представлено апробовану у ході навчального процесу тематику лекційного курсу, практико орієнтований контекст освітньої компоненти, навчально-організаційні заходи її впровадження в умовах підготовки майбутніх учителів – здобувачів другого (освітньо-професійного) рівня вищої освіти. На прикладах розкрито специфіку проведення практичних/семінарських занять. Важливим аспектом осмислення студентами понять "досконалість", "цілісний розвиток особистості", "самовдосконалення", "успіх" визначено використання комплексу вправ, проектних завдань, дискусійних питань тощо. Розглянуто приклади роботи над виконанням практичних завдань. На основі кількісного та якісного аналізу результатів роботи студентів на практичних заняттях прогнозовано досягнення ними запланованих програмних результатів та визначено перспективи дослідження акмеологічних засад підготовки майбутніх учителів шляхом розширення арсеналу практико орієнтованих авторських систем.

Ключові слова: підготовка майбутніх учителів, акмеологія, акмеологічний підхід.

Introduction of the issue. Structural changes in the system of higher education require updating the conceptual foundations of the process of training future teachers. One of the ways of building (developing) a new paradigm for the training of pedagogical personnel is its implementation on the basis of the acmeological approach.

Acmeology, as a theory and practice of human self-improvement through creative (creative) activity, equips a person with knowledge about life barriers and ways to overcome them on the basis of reason, higher ethical feelings, and spirituality in order to achieve *life success*. Under such conditions, the acmepotential of educational and professional programs that are actively developed and implemented in the activities of institutions of higher

Постановка проблеми. Структурні зміни у системі вищої освіти потребують оновлення концептуальних засад підготовки майбутніх педагогів. Одним із шляхів розробки нової парадигми підготовки педагогічних кадрів є її реалізація на засадах акмеологічного підходу.

Акмеологія, як теорія і практика самовдосконалення людини шляхом твірної діяльності, озброює людину знаннями про життєві бар'єри та шляхи їх подолання на засадах розуму, вищих етичних почуттів, духовності задля досягнення *життєвого успіху*. За таких умов акмеопотенціал освітньо-професійних програм, що активно розробляються та впроваджуються у діяльність закладів вищої педагогічної освіти, визначається їх спрямованістю на саморозвиток,

pedagogical education is determined by their focus on self-development, self-improvement of the personality of the future specialist, and the achievement of the highest result – ACME (peak, blooming power).

Orientation of the educational process to the activity of the student as a subject of the educational trajectory (in the future - "self-activity"); development of skills that ensure awareness, mobilization and full natural use of one's own abilities, talents, personal potential; the ability to determine ways to achieve goals and implement them on a practical level ensures success in the professional and personal life of a young person (professional and social-personal aspect of a person's development and self-development), determines the general context of building his life prospects.

The issue of professional success of a teacher acquires special importance, since only a successful person can train (during the educational process) a successful person, an individual of the future, who reveals the integrated ability of art to live.

Current state of the issue. Theoretical conclusions of the last decades confirm the relevance of the outlined problem. Thus, foreign researchers interpret the problem of success from the standpoint of material existence, focusing on satisfaction with the standard of living in accordance with the subjective feeling of life success (P. L. Berger, T. Luckmann, 1966 [1]; P. Bourdieu, 1980 [2; 3]); present an existential type of life success, recognizing its focus on the maximum realization of the individual (M. Kohn, C. Schooler, 1969 [6]; V. Jankelevich, 1968-1970 [12]). Modern domestic research in the field of personal success in life is based on the theory of life creativity and defines it as a necessary condition for freedom of creativity, personal responsibility, and its development as a real subject of life creativity (I. Stepanenko, 2014 [11]).

The acmeological concept expands the meaningful interpretation of the "life success" contraption, considering a person as a dynamic system (a person in their development) striving for perfection. Under such conditions, not so much static characteristics of success are defined, but

самовдосконалення особистості майбутнього фахівця, досягнення ним найвищого результату – АКМЕ (вершини, квітучої сили).

Орієнтація навчального процесу на активність здобувача як суб'єкта освітньої траєкторії (у перспективі – "самоактивність"); розвиток умінь, що забезпечують усвідомлення, мобілізацію та повне природне використання ним власних здібностей, талантів, особистісного потенціалу; здатність визначати шляхи досягнення цілей та реалізувати їх у практичній площині забезпечує *успіх у професійному та особистому житті* молодій людині (професійний та соціально-особистісний аспект розвитку та саморозвитку людини), визначає загальний контекст побудови її життєвих перспектив.

Питання професійного успіху для педагога набуває особливого значення, оскільки лише успішна людина може підготувати (у ході навчально-виховного процесу) успішну людину, людину майбутнього, що виявляє інтегровану здатність мистецтва жити.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні висновки останніх десятиліть підтверджують актуальність окресленої проблеми. Так, проблему успіху зарубіжні дослідники тлумачать з позиції матеріального буття, акцентуючи увагу на задоволенні рівнем життя відповідно до суб'єктивного відчуття життєвого успіху (P. L. Berger, T. Luckmann, 1966 [1]; P. Bourdieu, 1980 [2; 3]); презентують екзистенційний тип життєвого успіху, визнаючи його спрямованість на максимальну реалізацію індивіда (M. Kohn, C. Schooler, 1969 [6]; V. Jankelevich, 1968-1970 [12]). Сучасні вітчизняні дослідження у сфері життєвого успіху особистості ґрунтуються на теорії життєтворчості та визначають його як необхідну умову свободи творчості, відповідальності особистості, її розвитку як справжнього суб'єкта життєтворчості (І. Степаненко, 2014 [11]).

Акмеологічний концепт розширює змістову інтерпретацію поняття "життєвий успіх", розглядаючи людину як динамічну систему (людину у її розвитку), що прагне до досконалості. За таких умов

dynamic ones, such as the trajectory of achieving success (the so-called "acmetrajectory"), factors affecting success, potential actions that determine the achievement of success, prevail (V. Hladkova [4], 2019, O. Dubaseniuk, 2011[5]). This approach to the interpretation of acmeological self-improvement is oriented not only to the fixation of a specific "peak", but also to the "search" for perfection and new "peaks".

In the specified context, the construction of the object-subject space of acmeology was reflected in the following areas of scientific research: development of the acmeological concept of personality/professional development (O. Vozniuk, V. Hladkova, A. Kyrychenko, S. Palchevskyi and other researchers); structuring and selection of applied branches of acmeological knowledge (gender acmeology, HR acmeology, career acmeology, medical acmeology, etc.) (V. Antonov, A. Moskalenko, N. Osadchuk, V. Perevozchikov, Ya. Fruktova, etc.) etc.

A special place among applied studies is given to pedagogical acmeology as the most developed field. The analysis of scientific sources confirms that the issue of professional success based on objective and subjective factors, internal aspirations and attitudes is studied widely enough: the conditions and regularities of reaching the peaks of a teacher's professional maturity (O. Dubaseniuk, V. Ohneviuk, L. Rybalko and other scientists), substantiation and implementation of acmeological systems in the educational process (N. Sazonenko, N. Yaksa), the trajectory of growth as an individually chosen path to professional growth by the teacher (I. Kovalchuk, Yu. Kostyushko, N. Marakhovska), etc.

However, the theory and practice of professional training of future teachers with an orientation towards achieving professional success remains practically undeveloped.

The implementation of the task was carried out by introducing the educational component "Fundamentals of acmeology" into the educational and professional training program of the second (educational and professional) level of higher education seekers of SEI of

фіксуються не стільки статичні характеристики успіху, скільки динамічні: траєкторія досягнення успіху (так звана, акметраєкторія); фактори, що впливають на досягнення успіху; потенційні дії, що обумовлюють досягнення успіху (В. Гладкова [4], 2019, О. Дубасенюк, 2011 [5]). Такий підхід до інтерпретації акмеологічного самовдосконалення орієнтований не тільки на фіксацію конкретної "вершини", але й "пошук" досконалості, пошук нових "вершин".

У зазначеному контексті побудова об'єктно-предметного простору акмеології знайшла своє відображення у таких напрямках наукового пошуку: розробка акмеологічної концепції розвитку особистості/професіонала (О. Вознюк, В. Гладкова, А. Кириченко, С. Пальчевський та ін.); структурування та виділення прикладних галузей акмеологічного знання (гендерна акмеологія, акмеологія кадрової роботи, акмеологія кар'єри, медична акмеологія та ін.) (В. Антонов, А. Москаленко, Н. Осадчук, В. Перевозчиков, Я. Фруктова та ін.) тощо.

Особливе місце серед прикладних досліджень відводять педагогічній акмеології як найбільш розвиненій галузі. Аналіз наукових джерел засвідчує, що питання професійного успіху на основі об'єктивних та суб'єктивних факторів, внутрішніх прагнень та установок вивчається достатньо широко: умови та закономірності досягнення вершин професійної зрілості педагога (О. Дубасенюк, В. Огнев'юк, Л. Рибалко та ін.), обґрунтування та впровадження у освітній процес акмеологічних систем (Г. Сазоненко, Н. Якса), траєкторія зростання як індивідуально обраний педагогом шлях до професійного зростання (І. Коновальчук, Ю. Костюшко, Н. Мараховська) тощо.

Проте, теорія і практика професійної підготовки майбутніх учителів з орієнтацією на досягнення професійного успіху залишається практично не розробленою.

Реалізація поставленого завдання здійснювалася шляхом впровадження у освітньо-професійну програму підготовки

Pedagogy of Zhytomyr Ivan Franko State University (specialty 013 "Primary education", field of knowledge 01 Education / Pedagogy).

Aim of research is to highlight the theoretical and practical principles of the implementation of the course "Fundamentals of acmeology" during the professional training of future teachers.

Results and discussion. The approbation of the educational component "Fundamentals of acmeology" was started at Zhytomyr Ivan Franko State University in 2017/2018. The experience of the educators of the Department of Pedagogy O. Dubaseniuk, O. Antonova, N. Sydorчук became the basis for its development and implementation in the educational and professional training programs of the second (educational and professional) level of higher education (Department of Professional-Pedagogical, Special Education, Andragogy and Management), accumulated on the basis of cooperation with the All-Ukrainian public organization "Ukrainian Academy of Acmeology", which united the efforts of domestic scientists conducting research on various aspects of acmeological theory and practice in a number of sectors of the national economy [10]. An important stage in the development of acmeological knowledge the university also established a research laboratory of acmeology of education based on the department of pedagogy in 2004. The main directions of its work are the initiation and coordination of research in the field of acmeology of professional and pedagogical activity, scientific cooperation with acmeology centers of higher education institutions of Ukraine and neighboring countries abroad; introduction of new scientific material into scientific circulation [9].

The educational component "Fundamentals of Acmeology" is calculated for 3 ECTS credits (10 hours / 4 hours of lectures for full-time and part-time forms of education; 20 hours / 6 hours, respectively – seminar classes; 64 hours / 76 hours, respectively – independent work). The strategy for the introduction of the educational component for applicants provided for the outline of several

здобувачів другого (освітньо-професійного) рівня вищої освіти ННІ педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка (спеціальність 013 Початкова освіта, галузь знань 01 Освіта / Педагогіка) освітньої компоненти "Основи акмеології".

Мета статті. Висвітлити (представити, розкрити) теоретичні і практичні засади впровадження курсу "Основи акмеології" у ході професійної підготовки майбутніх учителів.

Виклад основного матеріалу. Викладання освітньої компоненти "Основи акмеології" започатковано в Житомирському державному університеті імені Івана Франка у 2017/2018 н.р. Підґрунтям для розробки та впровадження її у освітньо-професійні програми підготовки здобувачів другого (освітньо-професійного) рівня вищої освіти став досвід викладачів кафедри педагогіки О. Дубасенюк, О. Антонової, Н. Сидорчук (сьогодні це кафедра професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління), накопичений на базі співпраці з Всеукраїнською громадською організацією "Українська Академія Акмеології", яка об'єднала зусилля вітчизняних науковців, що здійснювали дослідження різних аспектів акмеологічної теорії і практики у цілому ряді секторів народного господарства [10]. Важливим етапом розвитку акмеологічного знання в університеті стало й створення ще у 2004 році на базі кафедри педагогіки науково-дослідної лабораторії акмеології освіти. Основними напрямками її роботи визначено ініціювання і координація досліджень у галузі акмеології професійно-педагогічної діяльності; наукова співпраця з акмеологічними осередками закладів вищої освіти України та країн ближнього зарубіжжя; введення в науковий обіг нового наукового матеріалу [9].

Освітня компонента "Основи акмеології" розрахована на 3 кредити ЄКТС (10 год. / 4 год. лекцій для денної та заочної форм навчання; 20 год./6 год. відповідно – семінарських занять; 64 год. /76 год. відповідно – самостійної роботи). Стратегія впровадження

educational and organizational measures:

- determination of promising lines of mastery of the educational component (outline of strategic and tactical goals based on the theoretical, practical block and the block of individual work of the high education seekers);

- selection and systematization of practically oriented forms and methods of interaction between the teacher and students during the educational process (lecture with audio-visual support, analysis of educational and teaching-methodical sources according to the subject of the course, compilation by students of a free synopsis based on the studied material, execution, discussion and correction of individual tasks, etc.).

In this context, the purpose of studying the *educational component* is to ensure the fundamental training of highly qualified teachers, capable of finding ways to increase professionalism (self-improvement), implement them in practice, oriented towards achieving professional success (tops) in the chosen field and life activities.

The main tasks of studying the *educational component* are:

- the formation of knowledge of the theory and practice of acmeology of education in the context of continuous personal development with a focus on the professional future in the students of the second (master's) level of higher education;

- the acquisition of knowledge and skills aimed at identifying the general characteristics of obtaining the highest result in the process of professional activity by applicants of the second (master's) level of higher education;

- familiarization of students of the second (master's) level of higher education with practically oriented acmetechologies and their implementation in practice.

The goal and tasks are aimed at achieving a number of *program results*, including:

- demonstration of knowledge and skills in the field of acmeology of education;

- show the ability to project the acquired knowledge into the practical plane;

освітньої компоненти для здобувачів передбачала окреслення ряду навчально-організаційних заходів:

- визначення перспективних ліній оволодіння освітньою компонентою (окреслення стратегічної та тактичної мети з опорою на теоретичний, практичний блок та блок індивідуальної роботи здобувачів);

- відбір та систематизація практико орієнтованих форм та методів взаємодії викладача та здобувачів у ході навчального процесу (лекція з аудіовізуальною підтримкою, аналіз навчальних та навчально-методичних джерел за тематикою курсу, складання здобувачами вільного конспекту на основі опрацьованого матеріалу, виконання, обговорення та корекція індивідуальних завдання тощо).

У зазначеному контексті метою вивчення освітньої компоненти визначено забезпечення фундаментальної підготовки висококваліфікованих педагогів, здатних до пошуку шляхів підвищення професіоналізму (самовдосконалення), реалізації їх на практиці, орієнтованих на досягнення професійного успіху (вершин) у обраній галузі та життєдіяльності.

Основними завданнями вивчення освітньої компоненти є:

- формування у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти знань щодо теорії та практики акмеології освіти у контексті безперервного становлення особистості з орієнтиром на професійне майбутнє;

- оволодіння знаннями та вміннями, орієнтованими на виявлення здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти загальних характеристик отримання найвищого результату в процесі реалізації професійної діяльності;

- ознайомлення здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти з практико орієнтованими акметехнологіями та впровадження їх у практику.

Мета та завдання орієнтовані на досягнення ряду програмних результатів, серед яких:

- виявляти знання та уміння в галузі акмеології освіти;

- carrying out an expert examination of the socio-professional process of becoming a mature personality at all stages of its development;

- using industry research methods to study one's own personal and professional trajectory as a basis for building a professional future;

- developing author's technologies of self-development and self-improvement;

- using a wide range of self-development technologies in practical activities;

- designing acmemodels, acmeprograms, acmeprojects of one's own professional future; develop support for their implementation in specific conditions of the social and professional environment;

- developing and organizing scientific support for the personal (colleague, student) achievement of peaks in the personal and professional future.

The outlined scientific apparatus of the discipline (goal, tasks, program results) determined the strategy for selecting the content of the educational material and formulating the topics of the lecture/practical blocks (Table 1).

Determining the relevance of acmeological knowledge was an important stage in the introduction of the educational component into the educational process. Its substantiation for applicants of the second (educational and professional) level of higher education was carried out with reference to a number of postulates: acmeology – a link of the informal component of adult education (self-improvement); acmeological knowledge is the modern principle of organizing the educational process in general secondary education institutions (according to current state documents regulating the activities of the educational sector; the content of primary school textbooks - "I am in the world" (O. Tahlina, G. Ivanova, 2013), etc.).

- виявляти здатність проектувати отримані знання у практичну площину;

- здійснювати акмеекспертизу соціально-професійного процесу становлення зрілої особистості на всіх етапах її розвитку;

- використовувати галузеві методи дослідження для вивчення власної особистої та професійної траєкторії як підґрунтя побудови професійного майбутнього;

- розробляти авторські технології саморозвитку та самовдосконалення;

- використовувати широкий спектр технологій саморозвитку у практичній діяльності;

- проектувати акмеоделі, акмеопроекти власного професійного майбутнього; розробляти супровід їх реалізації в конкретних умовах соціально-професійного середовища;

- розробляти та організовувати науковий супровід досягнення особистістю (колегою, учнем) вершин у особистому та професійному майбутньому.

Окреслений науковий апарат дисципліни (мета, завдання, програмні результати) визначив стратегію відбору змісту навчального матеріалу та формулювання тематики лекційного/практичного блоків (див. табл. 1).

Важливим етапом впровадження освітньої компоненти у навчальний процес стало визначення актуальності акмеологічного знання. Її обґрунтування для здобувачів другого (освітньо-професійного) рівня вищої освіти здійснювалося з посиланням на ряд постулатів: акмеологія – ланка інформальної складової освіти дорослих (самовдосконалення); акмеологічне знання – сучасний принцип організації навчально-виховного процесу у закладах загальної середньої освіти (за поточними державними документами, що регламентують діяльність освітньої галузі; змістом підручників початкової школи – "Я у світі"(О. Тагліна, Г. Іванова, 2013) тощо).

Table 1

**Topics of the lecture-practical course of the educational component
"Fundamentals of acmeology"**

№ of topic	Topics of lectures	Topics of seminars
Topic 1.	Historical and philosophical foundations of the formation and development of acmeological knowledge (4 hours)	Seminar 1. The history of the formation and development of acmeology as a scientific field of knowledge (2 hours).
		Seminar 2. Acmeology: a new quality of professional activity (2 hours).
Topic 2.	Acmeology - the philosophy of achieving success (6 hours)	Seminar 3. Acmeological theory and practice of professional formation and development (2 hours).
		Seminar 4. Acmeological principles of successful activity as a stage in the development of the future teacher's professionalism (2 hours).
		Seminar 5. Acme-method of Apollodorus of Athens as a means of studying the achievements of man and society (2 hours).
		Seminar 6. Acmeological laws, regularities, principles. Their place in the process of self-improvement of teaching staff (2 hours).
		Seminar 7,8. Application of the principles of fundamental acmeology to the analysis of the life and creative path of outstanding personalities (2 hours).
		Seminar 9. Technologies of success in the teacher's practical activity (2 hours).
		Seminar 10. Acmeological approach to personality development: forecasting professional activity (2 hours).

The basis of the content block of the educational component is the concept of "acme", which we consider as a consecutive series of achievements of a person on his life path, emphasizing the temporal aspect and quantitative acme in a person's life; as the pinnacle of individual and personal development of a person at the stages of life – childhood, youth (juvenology), the period of an adult (maturity), the period of old age (gerantology), as well as the achievement of peaks by an individual and society (improvement of the personality in the period of adulthood and maturity; analysis of changes as a process of improvement that takes place in the inner world of a person, is reflected in the psyche and is studied in a complex with other human sciences; as a result – the achievement of peaks in social and professional activity) [4: 68-77; 7].

The outlined provisions are a prerequisite for the definition of

В основу змістового блоку освітньої компоненти покладено поняття "акме", що розглядаємо як послідовний ряд досягнень людини на її життєвому шляху, підкреслюючи часовий аспект і кількісне акме в життєдіяльності людини; як вершину індивідуального і особистого розвитку людини на етапах життєдіяльності – дитинство, юність (ювеналогія), період дорослої людини (зрілість), період старості (герантологія), а також як досягнення вершин особою і соціумом (вдосконалення особистості в період дорослості і зрілості; аналіз змін як процес вдосконалення, який відбувається у внутрішньому світі людини, відбувається в психіці і вивчається в комплексі з іншими науками про людину; як результат – досягнення вершин в соціальній і професійній діяльності) [4: 68-77; 7].

Окреслені положення є передумовою визначення "акмеології" як науки про: *вершини*, досягнення вершинних проявів

"acmeology" as a science of: peaks, the achievement of peak manifestations in human life; factors of increasing the professionalism of the individual; mechanisms for improving human activity on the basis of the latest humanitarian technologies (modern domestic approach) [4: 46-8, 63-67].

The modern context of the application of acmeological knowledge in the practice of professional and pedagogical activity is based on the study of the topic "Historical and philosophical foundations of the formation and development of acmeological knowledge", which examines the stages of its formation and development: from prehistory (mythology, religion, philosophy – ancient times/beginning of the 20th century) to modern times.

The analysis of the historical aspects of the development of scientific knowledge from the standpoint of its acmeology showed that the thinkers of the ancient world in certain interpretations considered the problems of human self-improvement, studied the potential opportunities for a person to achieve significant life results [5]. It was in this that the first signs of acmeological knowledge manifested themselves, which became the basis for revealing the essence of acme in achieving a specific outstanding result. Its formation took place in the course of the global process of differentiation of new scientific directions. In the theoretical block of the educational component, the emphasis is on the historical and philosophical (V. Tatishchev, M. Lomonosov, Ya. Kozelskyi), natural (biologists and physiologists: K. Ber, N. Severtsov, I. Sechenov, K. Tummyriaziev, M. Myklukho-Maklai, I. Pavlov, A. Ukhtomskyi, P. Anokhin; medical professionals: M. Pyrohov, I. Balynskyi, I. Merzheievskyi, V. Bekhtieriev), psychological-pedagogical (K. Ushynskyi, P. Leshaft, O. Potebnia) prerequisites for the development of acmeology [4: 7-34].

Particular attention is paid to the modern stage of the development of acmeology, where the content of foreign and domestic concepts of integral development of the individual (professional and personal) oriented towards achieving

у життєдіяльності людини; фактори підвищення професіоналізму особистості; механізми вдосконалення людської діяльності на базі новітніх гуманітарних технологій (сучасний вітчизн. підхід) [4: 46-48; 63-67].

Сучасний контекст застосування акмеологічного знання у практику професійно-педагогічної діяльності ґрунтується на вивченні теми "Історико-філософські засади становлення та розвитку акмеологічного знання", де розглядаються етапи його становлення та розвитку: від передісторії (міфологія, релігія, філософія – давні часи/початок ХХ ст.) до сучасності.

Аналіз історичних аспектів розвитку наукового знання з позицій його акмеологічності показав, що вже мислителі давнього світу у певних інтерпретаціях розглядали проблеми самовдосконалення людини, вивчали потенційні можливості досягнення людиною значних життєвих результатів [5]. Саме в цьому й проявлялися перші ознаки акмеологічності знання, які й стали підґрунтям для розкриття сутності акме у досягненні конкретного видатного результату. Її становлення відбувалося у руслі загальносвітового процесу диференціації нових наукових напрямів. У теоретичному блоці освітньої компоненти наголошується на історико-філософських (В. Татищев, М. Ломоносов, Я. Козельський), природничих (біологи та фізіологи: К. Бер, Н. Северцов, І. Сеченов, К. Тимирязєв, М. Миклухо-Маклай, І. Павлов, А. Ухтомський, П. Анохін; лікарі: М. Пирогов, І. Балінський, І. Мержеєвський, В. Бехтерєв), психолого-педагогічних (К. Ушинський, П. Лєсгафт, О. Потебня) передумовах розвитку акмеології [4: 7-34].

Особлива увага приділяється сучасному етапу розвитку акмеології, де визначається зміст зарубіжних та вітчизняних концепцій цілісного розвитку особистості (професійного та особистісного), орієнтованих на досягнення життєвого успіху. Акцентується увага на розумінні вітчизняними науковцями акмеології як педагогіки успіху [8].

Характеристика акмеології як фундаментальної науки (тема 2)

life success is determined. Attention is focused on the understanding of acmeology by domestic scientists as a pedagogy of success [8].

Characterization of acmeology as a fundamental science (topic 2) is carried out by revealing key questions according to the signs of its belonging to scientific knowledge: a detailed analysis of the subject component of acmeology, methods of acmeological research, interrelationships of different levels between processes and phenomena studied by acmeology (acmeological laws, regularities, principles), prospects for the development of acmeology as a scientific field of knowledge.

Projecting the acquired knowledge into the practical plane takes place in practical (seminar) classes, which include elements of training, a wide range of exercises, practical, project tasks.

Thus, for example, when considering the issue of psychological and acmeological features of the professional self-awareness of an educational specialist (seminar 3 "Acmeological theory and practice of professional formation and development"), students are offered to complete the exercise "Reflection of the history of your professionalism". Its purpose is to make the future teacher aware of the retrospective of his own professionalism as a basis for building his own professional career path in the next classes.

During the task, students answer the following questions:

1. The birth of an idea about a specific profession: "Do you remember when it first occurred to you to get a teaching profession?", "From whom did you hear about this profession?", "Who supported you in choosing this profession?".

2. Development of professional abilities: peculiarities of implementation in higher education institutions, in practice, in production.

3. The flowering of ACME: "At what age specific results are identified?"; "At what age do you plan to reach certain peaks (professional/personal)?".

4. Reflect on your professional destiny, characterizing certain "achievements" in life: "What was successful?" Start the discussion with the words "I managed

здійснюється шляхом розкриття ключових питань за ознаками її приналежності до наукового знання: детальний аналіз предметної складової акмеології, методів акмеологічних досліджень, взаємозв'язків різних рівнів між процесами та явищами, що вивчає акмеологія (акмеологічні закони, закономірності, принципи), перспектив розвитку акмеології як наукової галузі знань.

Проектування отриманих здобувачами знань у практичну площину відбувається на практичних (семінарських) заняттях, що включають елементи тренінгу, широкий спектр вправ, практичних, проєктних завдань.

Так, наприклад, при розгляді питання психолого-акмеологічних особливостей професійної самосвідомості фахівця освітньої галузі (семінар 3 "Акмеологічна теорія і практика професійного становлення та розвитку") студентам пропонують виконати вправу "Рефлексія історії Вашого професіоналізму". Її метою є усвідомлення майбутнім учителем ретроспективи власного професіоналізму як підґрунтя побудови власної професійної акметраєкторії на наступних заняттях.

У ході виконання завдання студенти дають відповіді на такі запитання:

1. Народження ідеї про конкретну професію: згадайте, коли перший раз прийшло на думку отримати педагогічну професію, від кого Ви почули про цю професію, хто підтримав Вас у виборі цієї професії?

2. Розвиток професійних здібностей: особливості реалізації у ЗВО, на практиці, на виробництві.

3. Розквіт АКМЕ: у якому віці ідентифікуються конкретні результати; у якому віці плануєте досягти певних вершин (професійних/особистісних)?

4. Поміркуйте над своєю професійною долею, характеризуючи певні "досягнення" у житті: що вдалося? Обговорення починати словами "Мені вдалося...".

Результати виконання вправи здобувачами, що навчалися у 2021/2022 н.р. (32 особи), дозволяють констатувати, що ідея обрання педагогічної професії у 35% опитаних трансформується через характеристики внутрішньої мотивації (мрія дитинства, любов до дітей,

to...".

The results of the exercise by the higher education seekers who studied in 2021/2022 e.y. (32 people), allow us to state that the idea of choosing a teaching profession of 35% of respondents is transformed due to the characteristics of internal motivation (childhood dream, love for children, internal positive perception of the atmosphere of the school team). Most of the respondents (75%) associate the "birth of the idea" about the teaching profession with external factors: the example of teachers (27%), the example of parents, close relatives (23%), watching movies, reading books (12%), other (love for children, extroverted type of communication, love for a specific academic discipline, work as a holiday, etc.) (13%).

A comparative characterization of respondents' answers showed that 63% of respondents name two factors that influenced their choice of profession at the same time, and 17% - even three. The obtained indicators determine the need for comprehensive career guidance work with students to attract them to enter higher pedagogical education institutions: inviting parents-teachers (closest relatives) to career guidance events; discussion of books and films, which vividly characterize the activity of a teacher, outline its significance for society; testing to determine the predominant type of professional activity; accentuation by teachers regarding the advantages/difficulties of pedagogical activity in the course of daily communication with students.

When determining priorities in the development of professional abilities (question 2), applicants correctly and logically explain that each link (HEI, undegroing practice, carrying out professional activity) solves specific tasks of developing professional abilities that cannot be interchanged. Professional and pedagogical abilities are actualized (identified) in higher education institutions, their formation is carried out with an outline of the specifics of the future profession. External motivation is preferred here (direction of the content of educational

внутрішнє позитивне сприймання атмосфери шкільного колективу). Більша частина (75% респондентів) "народження ідеї" про педагогічну професію пов'язує із зовнішніми чинниками: приклад вчителів (27%), приклад батьків, найближчих родичів (23%), перегляд кінофільмів, читання книжок (12%), інше (любов до дітей, екстравертний тип спілкування, любов до конкретної навчальної дисципліни, робота як свято та ін.) (13%).

Порівняльна характеристика відповідей респондентів показала, що 63% опитаних називають одночасно два чинника, що вплинули на вибір професії, а 17% - навіть три. Отримані показники є визначають необхідність проведення комплексної профорієнтаційної роботи з учнями для залучення їх до вступу у заклади вищої педагогічної освіти: запрошення батьків-вчителів (найближчих родичів) на профорієнтаційні заходи; обговорення книжок та кінофільмів, де яскраво схарактеризовано діяльність педагога, окреслено її значущість для суспільства; тестування на визначення переважаючого типу професійної діяльності; виставлення акцентів учителями щодо переваг/труднощів педагогічної діяльності у ході повсякденного спілкування з учнями.

Визначаючи пріоритети у розвитку професійних здібностей (питання 2), здобувачі коректно і логічно пояснюють, що кожна ланка (ЗВО, перебування на практиці, професійна діяльність) розв'язує конкретні завдання розвитку професійних здібностей, що не можуть бути взаємозамінними. У ЗВО відбувається актуалізація (виявлення) професійно-педагогічних здібностей, їх становлення з окресленням специфіки майбутнього фаху. Тут віддається перевага зовнішній мотивації (спрямованість змісту освітніх компонент, що включені у освітньо-професійну програму, робота у проблемних групах, наукових гуртках та ін.). На практиці здобувач узгоджує попередні висновки щодо педагогічних здібностей із конкретними педагогічними діями, аналізує отримані результати та окреслює подальші етапи роботи над собою після завершення практики. Відбувається поєднання зовнішніх

components included in the educational and professional program, work in problem groups, scientific circles, etc.). In practice, the applicant reconciles preliminary conclusions regarding pedagogical abilities with specific pedagogical actions, analyzes the obtained results and outlines further stages of self-improvement after completing the practice. There is a combination of external (direct implementation of educational and educational work in a specific class) and internal (assessment of the results of professional activity at the level of its approval) factors. Based on identified shortcomings (problems, contradictions), the higher education seeker is actively involved in the process of self-improvement while still studying at a HEI. Professional activity (in an institution of general secondary education) also combines elements of external and internal motivation, but the respondents associate professional growth, first of all, with the constant work of the teacher on himself (improvement of knowledge in the professional discipline, search for innovations in educational work, work with parents, community, etc.).

The exercise is structured in such a way that the answers to question 3 and question 4 are intended to show the student that every person, regardless of age, reaches life's peaks, through small peaks goes to great success.

Relying on previous experience, students at the beginning of studying the educational component (here we are talking about an exercise that is performed in the third of ten seminar classes) life successes (ACME) are synonymous with maturity, correlate them, as a rule, with a person reaching age of 40 and above (61% of respondents). Such students, when answering questions about their own achievements, do not consider their previous, already existing "victories" in life (participation in a competition, obtaining a certificate of general secondary education, improving results in a certain sport, mastering new computer programs, completing reading a book that influenced the formation of life values, choosing a profession, etc.).

During the discussion of the answers to

(безпосередня реалізація навчальної та виховної робота у конкретному класі) та внутрішніх (оцінка результатів професійної діяльності на рівні її апробації) чинників. На основі виявлених недоліків (проблем, протиріч) здобувач активно включається у процес самовдосконалення ще навчаючись у ЗВО. Робота на виробництві (у закладі загальної середньої освіти) також поєднує елементи зовнішньої та внутрішньої мотивації, але професійне зростання респонденти пов'язують, у першу чергу, із постійною роботою вчителя над собою (удосконалення знань з фахової дисципліни, пошук інновацій у виховній роботі, роботі з батьками, громадою тощо).

Вправа побудована так, що відповіді на питання 3 (Розквіт АКМЕ. У якому віці, якщо є конкретні результати, або у якому віці плануєте досягти певних вершин (професійних/особистісних)?) та питання 4 (Поміркуйте над своєю професійною долею, характеризуючи певні "досягнення" у житті: що вдалося? Обговорення починати словами "Мені вдалося...") мають на меті показати студенту, що кожна людина, незалежно від віку, досягає життєвих вершин, через маленькі вершини йде до великого успіху.

Покликаючись на попередній досвід, студенти на початку вивчення освітньої компоненти (тут йдеться про вправу, яка виконується на третьому із десяти семінарських занять) життєві успіхи (АКМЕ) синонімізують із зрілістю, співвідносять їх, як правило, із досягненням людиною 40 річного віку (і вище) (61% опитаних). Такі студенти, відповідаючи на запитання про власні досягнення, не беруть до уваги свої попередні, вже наявні життєві "перемоги" (участь у конкурсі, отримання атестату про загальну середню освіту, покращення результатів у певному виді спорту, оволодіння новими комп'ютерними програмами, завершення читання книги, що вплинула на формування життєвих цінностей, вибір професії тощо).

У ході обговорення відповідей на поставлені запитання здобувачі роблять висновок про значущість кожного життєвого досягнення, кожного, навіть незначного, результату своєї діяльності на

the questions, the winners draw a conclusion about the significance of *each life achievement*, each, even insignificant, result of their activities at any (and in fact, every) segment of the life trajectory.

Consideration of the topic "Application of the principles of fundamental acmeology to the analysis of the life and creative path of outstanding personalities" (seminar 7, 8) requires special attention. The main task of the students is to consider the life and activities of outstanding personalities based on the construction of their life trajectory. The result of the implementation of such a project task is the determination of the factors that "created a personality" and influenced the integrity and significance of its life results: the development of society as a whole (S. Korolev, U. Churchill, I. Musk), individual scientific fields (A. Einstein, I. Newton, V. Sukhomlynskyi), made revolutionary changes in art (Leonardo da Vinci, Vincent Van Gogh, Kazimir Malevich, Kateryna Bilokur, Viktor Kosenko) and literature (I. Franko, O. Pchilka, L. Ukrainka, V. Korolenko, L. Kostenko).

The defense of the project task ends with a discussion (question and answer). And the comparative characteristics of personal and professional career paths, as a rule, become material that allows us to draw a conclusion: the bright (at first glance) life of a famous person is accompanied by overcoming ordinary life problems that every average citizen faces (creative search, late recognition, hard work, lack of money, poor health, difficult family circumstances, etc.). Sometimes genuinely surprised, students admit that human strength lies in overcoming obstacles, and success is achieved through hard work.

As a rule, an interesting discussion unfolds during the educational process, where students seek a common answer to the questions: "Can the teaching profession be classified as a successful one?", "Can a teacher be a successful person?" Students accompany their answers in favor of the teaching profession with examples from their own lives (41%), examples from the lives and activities of famous teachers (27%), referring to the conclusions of psychologists (Maslow's theory of

будь-якому (а фактично, кожному) відрізьку життєвої траєкторії.

Окремої уваги потребує розгляд теми "Застосування принципів фундаментальної акмеології до аналізу життєвого і творчого шляху видатних особистостей" (семинар 7, 8). Основним завданням студентів є розгляд життя та діяльності видатних особистостей на основі побудови їх життєвої акметраєкторії. Результатом виконання такого проектного завдання є визначення факторів, які "створили особистість", вплинули на цілісність та значущість її життєвих результатів: розвиток суспільства у цілому (С. Корольов, У. Черчіль, І. Маск), окремих наукових галузей (А. Енштейн, І. Ньютон, В. Сухомлинський), здійснили революційні зміни у мистецтві (Леонардо да Вінчі, Винсент Ван Гог, Казимир Малевич, Катерина Білокур, Віктор Косенко) та літературі (І. Франко, О. Пчілка, Л. Українка, В. Короленко, Л. Костенко).

Захист проектного завдання завершується обговоренням (питання-відповідь). А порівняльна характеристика особистісної та професійної акметраєкторії, як правило, стає матеріалом, що дозволяє зробити висновок: яскраве (на перший погляд) життя відомої людини супроводжується подоланням звичайних життєвих проблем, з якими стикається кожен пересічний громадянин (творчі пошуки, пізнє визнання, важка робота, безгрошів'я, слабе здоров'я, важкі сімейні обставини та ін.). Іноді щиро дивуючись, студенти визнають, що сила людини у подоланні перешкод, а успіх досягається шляхом копіткої роботи.

Як правило, цікаво розгортається у ході навчального процесу й дискусія, де студенти шукають спільну відповідь на запитання: "Чи можна вчительську професію віднести до категорії успішних?", "Чи може вчитель бути успішною людиною?" Свої відповіді на користь вчительської професії студенти супроводжують прикладами з власного життя (41%), прикладами з життя та діяльності відомих педагогів (27%), посиленням на висновки психологів (теорія Маслоу про самореалізацію

personality self-realization) (9%). 16% of respondents agree with the thesis about the success of the teaching profession but cannot clearly justify their conclusions. At the same time, 7% of respondents (future teachers!!!) do not hesitate to classify the teaching profession as unsuccessful.

We do not consider high indicators in the assessment of answers to the questions to be accidental. A comprehensive comparison of results at the final stage of studying the educational component confirms (end-to-end assessment of answers to all questions) confirms the conscious choice of future teacher professions by students at the career guidance stage, which is an important prerequisite for their professional success, professional ACME. On the other hand, the high indicators in favor of the teaching professions are due to the fact that the survey was conducted among those who acquired a pedagogical specialty who are already studying at the second (educational and professional) level of higher education (master's degree, 5-year study in the pedagogical specialty) - in fact, among those who confirmed his professional choice in favor of the teaching profession by entering the master's program.

In general, the step-by-step work on the set of proposed exercises actualizes the problem of success among young people, the forms of its real expression, forms in future teachers a persistent desire for perfection, equips them with technologies for achieving success.

Conclusions and research perspectives. Summarizing the stated results, we note that:

- acmeological knowledge is aimed at oneself and one's own activity;

- diagnostics in acmeology focuses on identifying how a person becomes the subject of managing his own behavior in the personal, creative, spiritual, professional sphere;

- forecasting the trajectory of future teachers' success in life is the key to raising a successful person - a person of the future.

Prospects for further explorations consist in expanding the arsenal of forms, methods, means, acmetechologies, their

особистості) (9%). 16% респондентів погоджуються із тезою про успішність вчительської професії, але не можуть чітко аргументувати свої висновки. Разом з тим, 7% опитуваних (майбутніх учителів!!!) не вагаючись відносять вчительську професію до неуспішних.

Високі показники у оцінці відповідей на поставлені запитання не вважаємо випадковими. Комплексне порівняння результатів на завершальному етапі вивчення освітньої компоненти підтверджує (наскрізна оцінка відповідей на всі запитання) підтверджує свідомий вибір здобувачами майбутньої професій вчителя на етапі профорієнтації, що є важливою передумовою досягнення ними професійного успіху, професійного АКМЕ. З іншого боку, високі показники на користь учительської професій обумовлюється тим, що опитування проводилося серед здобувачів педагогічної спеціальності, які навчаються вже на другому (освітньо-професійному) рівні вищої освіти (магістратура, 5 рік навчання за педагогічною спеціальністю) – фактично серед тих, хто підтвердив свій професійний вибір на користь вчительської професії вступом до магістратури.

У цілому ж, покрокова робота над комплексом запропонованих вправ актуалізує проблему успіху серед молоді, форми його реального вираження, формує у майбутніх учителів стійке прагнення до досконалості, озброює технологіями досягнення успіху.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Узагальнюючи викладені результати, зазначимо, що:

- акмеологічне пізнання спрямоване на себе і власну діяльність;

- діагностика в акмеології зосереджується на виявленні того, як особистість стає суб'єктом управління власною поведінкою в особистісній, творчій, духовній, професійній сфері;

- прогнозування траєкторії життєвого успіху майбутніх учителів є запорукою виховання успішної людини – людини майбутнього.

Перспективи подальших розвідок полягають у розширенні арсеналу форм,

generalization at the level of author systems focused on a specific person, the development of his individuality, the satisfaction of his requests in the implementation of self-development, the achievement of perfection, success in life, as well as the monitoring of success teaching profession among school graduates (as a means of career guidance work).

методів, засобів, акметехнологій, їх узагальнення на рівні авторських систем, орієнтованих на конкретну людину, розвиток її індивідуальності, задоволення її запитів у реалізації саморозвитку, досягнення досконалості, життєвого успіху, а також проведенні моніторингу щодо успішності педагогічної професії серед випускників шкіл (як засіб профорієнтаційної роботи).

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Berger, P.L., & Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality. A Treatise on sociology of Knowledge*. Retrieved from: https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/02/0458680_BCA67_piter_berger_lukman_t_socialnoe_konstruir_ovanie_realnosti_tr.pdf [in English].
2. Bourdieu, P. (1980). *Le sens pratique (Le Sens commun)*. Paris: Les Éditions de Minuit, 480. Retrieved from: <http://ifile.it/whjy7f1> [in French].
3. Burdie, P. (2003). *Praktychnyi hluzd [Practical sense]*. Kyiv: Ukr. tsentr dukhov. kultury, 503 [in Ukrainian].
4. Hladkova, V.M., & Pozharskyi, S.D. (Ed.). (2019). *Fundamentalna akmeolohiia – nauka XXI stolittia [fundamental acmeology is a science of the 21st century]*. Kyiv: Interservis, 206 [in Ukrainian].
5. Dubaseniuk, O.A. (Ed.). (2011). *Profesiina pedahohichna osvita: akme-synerhetychnyi pidkhid [Professional pedagogical education: acme-synergistic approach]: monohrafiia*. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 389 [in Ukrainian].
6. Kohn, M.L., & Schooler, C. (1969). Class, Occupation and Orientation. *American Sociological Review*, vol. 34, 37-39 [in English].
7. Rybalko, L.S. (2007). *Metodoloho-teoretychni zasady profesiino-pedahohichnoi samorealizatsii maibutnoho vchytelia (akmeolohichnyi aspekt) [Methodological and theoretical principles of professional and pedagogical self-realization of the future teacher (acmeological aspect)]: monohrafiia*. Zaporizhzhia: ZDMU, 443 [in Ukrainian].
8. Sazonenko, H.S. (2004). *Pedahohika uspikhu (dosvid stanovlennia akmeolohichnoi systemy litseiu) [Pedagogy of success (the experience of formation of the acmeological system of the lyceum)]*. Kyiv: Hnosyz, 684 [in Ukrainian].
9. *Naukovo-doslidna laboratorii akmeolohii osvity Zhytomyrskoho derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka [Scientific research laboratory of acmeology of education of Zhytomyr Ivan Franko State University]*. Retrieved from: <https://zu.edu.ua/lab-acmeology.html> [in Ukrainian].
10. *Ukrainska Akademiia Akmeolohii. Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka [Ukrainian Academy of Acmeology. Kyiv University named after Borys Grinchenko]*. Retrieved from: <https://kubg.edu.ua/informatsiya/naukovtsyam/ukrainska-akademiia-akmeolohii.html> [in Ukrainian].
11. Stepanenko, I.V. (2014). *Mystetstvo zhyttietvorchosti yak stratehichnyi oriientyr harmonizatsii osvitno-kulturnoho prostoru universytetu [The art of life creation as a strategic reference point for harmonizing the educational and cultural space of the university]*. V I.V. Stepanenko, T.S. Troitska, & V.V. Molodychenko. *Harmonizatsiia kulturno-osvitnoho prostoru vyshchoi shkoly: problemy ta perspektyvy – Harmonization of the cultural and educational space of higer school: problems and prospects*: monohrafiia. Vyd-vo: MDPU im. B. Khmelnytskoho, 121-126 [in Ukrainian].
12. Jankelevich, V. (1968-1970). *Traite des vertus*. Peris, Bordas [in French].

Received: August 05, 2022

Accepted: September 09, 2022